

Nr 242.

Av herr Trygger m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition
angående försvarsväsendets ordnande.

Vid föregående års riksdag gävo riksdagens högerpartier uttryck åt sin beredvillighet att medverka till en sådan nyordning av vårt försvarsväsen, att dels kostnaderna för detsamma, sådant det blivit bestämt genom 1914 års försvarsbeslut, väsentligt minskades, dels såväl krigsmaktens organisation som dess utrustning och beväpning m. m. bragtes i större överensstämmelse med erfarenheterna från världskriget. Av kända skäl blev något positivt beslut i försvarsfrågan icke fattat vid nästlidet års riksdag. Behovet av en modernisering av våra försvarsanstalter föreligger därför fortfarande, liksom det alljämt är önskvärt att begränsa försvarsutgifterna till vad som kan anses motsvara landets ekonomiska uthållighetsförmåga. Då vi det oaktat icke ansett oss böra upprepa våra förslag från i fjol, så beror det på den förändring, som det utrikespolitiska läget sedan dess undergått.

Å ena sidan ha den ovisshet och oro, som alltsedan kriget kännetecknat det världspolitiska läget, i det hela ökat och skärpts genom uppkomsten av nya anledningar till förvecklingar. Betecknande för uppfattningen om läget äro de ord, varmed Englands utrikesminister mr Austen Chamberlain avslutade sin stora utrikespolitiska exposé i underhuset den 5 innevarande mars. Han yttrade bland annat, att »Europa behärskas av osäkerhetskänslan» och att »intet verkligt framsteg därvidlag kan göras, förrän på ett eller annat sätt den ängslande oro kan minskas, som natt och dag tynger statsmännen i så många av Europas länder». De förhoppningar, som man på vissa håll i vårt land fäste vid tillkomsten av ministärerna Mac Donald i England och Herriot i Frankrike, hava icke blivit infriade. Några tecken på verklig rustningsminskning hava icke heller kunnat skönjas ute i världen. Tvärtom stå de flesta europeiska stater starkare rustade nu än före 1914, och arbetet på den militära beredskapens stärkande på vissa områden har särskilt under sista halvåret bedrivits med påfallande iver och kraft. I synnerhet ger läget i östra Europa anledning till allvarliga farhågor angående möjligheten av en framtida fredlig utveckling i den del av vår världsdel, vars förhållanden närmast beröra oss.

Å andra sidan har den känsla av otrygghet, som sålunda varit förhärskande, framkallat det förslag till avgörande på fredlig väg av internationella tvister

och ömsesidig hjälpplikt, som av Nationernas förbunds femte delegerade-församling i Genève anbefallts till antagande av förbundsmedlemmarna. Ett dylikt godkännande av förslaget har emellertid gjorts beroende av att en allmän nedrustningskonferens leder till ett resultat med avseende på storleken av de särskilda staternas rustningar. Redan häri synes ligga en bestämd uppfordran till de i denna överenskommelse eventuellt deltagande att låta med sitt försvarsväsendes omorganisation anstå i avbidan på att visshet vinnes om det resultat, vartill detta uppslag, som vid sin tillkomst från det mest inflytelserika håll betecknades såsom morgonrodnaden av en ny fredens tid, verkligen kan komma att leda. I dessa dagar ha visserligen utsikterna förminskats för att detta stort anlagda internationella försök till världsfredens befastande skulle av samtliga de ledande makterna ens i modifierad form antagas, men då den politiska situationen växlar nästan från månad till månad, är det för tidigt att redan nu utgå ifrån att förslaget beträffande sina huvudprinciper skulle vara utom räkningen. Det torde därför icke vara olämpligt att i största korthet fästa uppmärksamheten på vilken betydelse detsamma, därest det antages i sina huvuddrag, skulle äga för omfattningen och beskaffenheten av vårt försvarsväsen.

Med avseende å ifrågavarande protokolls konsekvenser må då främst framhållas, att de innebära ett slutligt övergivande av den neutralitetspolitik, vilken sedan länge varit en med hela vårt folks gillande omfattad grundsats i fråga om upprätthållandet av våra internationella förbindelser. Enligt Genèveprotokollets bestämmelser skulle Sverige icke kunna undgå att indragas i de konflikter av väpnad art, som kunna komma att uppstå särskilt i norra Europa. I händelse av sådana bliva vi nämligen icke blott moraliskt utan även juridiskt förpliktade att deltaga i militära sanktioner, d. v. s. i operationer utanför landets gränser och kuster. Därigenom bleve alltså våra krigsrisker högst väsentligt ökade.

Uppenbart är, att redan detta i och för sig ytterst betänkliga förhållande måste utöva ett starkt inflytande på vår försvarsorganisation. Härtill kommer emellertid icke blott ovissheten beträffande möjligheten att erhålla det i protokollet förutsatta militära understödet från andra signatärmakters sida utan också frågan om de försvarspolitiska förutsättningarna för att sådant understöd skall lämnas. Tryggandet av det egna landets integritet synes således enligt protokollets avfattning bliva jämväl en internationell förutsättning för att hjälp från signatärmakternas sida skall vara att vänta.

Men även oberoende av att ett verksamt internationellt samarbete för tryggandet av förbundsmedlemmarnas område mot angrepp kommer till stånd, och huru än resultatet av en blivande nedrustningskonferens kan komma att te sig, måste nedrustningen begränsas till det mått av stridskrafter, som äro nödvändiga för att skydda det egna landet mot inkräktare.

Utöver detta mått av stridskrafter måste emellertid varje stat äga till förfogande större eller mindre stridskrafter, vilka kunna avses för deltagande i

militära sanktioner utom rikets gränser och kuster i enlighet med protokollets föreskrifter. Rörande storleken av de stridskrafter, vilka måste för detta ändamål avses, torde det icke vara möjligt att för närvarande uppgöra några som helst beräkningar, men vid utformandet av en ny försvarsordning måste tydligen hänsyn tagas härtill.

I samband härmed torde böra framhållas betydelsen av att sanktionstrupperna äro av sådan kvalitet, att icke brister härutinnan komma att förorsaka onödiga förluster för Sveriges ungdom. Bliva omodernt utrustade och beväpnade samt ofullständigt utbildade svenska trupper insatta i strid vid sidan av andra makters på höjdpunkten av modern beväpning och utbildning stående trupper och bliva sådana svenska förband använda i enlighet med de taktiska principer, som äro gällande i fråga om t. ex. stormaktsarméerna, då måste man ovillkorligen enligt erfarenheterna från världskriget räkna med flera gånger större förluster än om våra trupper ägde en utbildning och utrustning m. m., som stode i jämnhöjd med andra staters arméer.

Motsvarande förhållanden föreligga i fråga om sanktionsstyrkorna till sjöss. Omoderna, svagt bemannade eller ofullständigt övade svenska örlogsfartyg kunna icke insättas i strid i samband med andra makters i dessa hänseenden fullgoda fartyg, utan att — såsom krigserfarenheten nog samt visar — förlusterna i främsta rummet komma att träffa just de sämre enheterna.

Bestämmelserna i protokollets artikel 7 äro av särskild betydelse för en blivande försvarsordning, enär desamma nödvändiggöra en mycket hög grad av krigsberedskap. I fall av en uppkommande tvist förbjudes nämligen vidtagande av åtgärder, som kunna vara ägnade att bota de brister, som i avseende å utbildning, beväpning m. m. vidlåda en otillfredsställande organisation. Vi måste alltså vara beredda att vid mobilisering kunna uppsätta fullt stridsdugliga förband till lands och sjöss, avsevärda förråd av krigsmateriel måste redan i fred förefinnas, vissa sjö- och luftstridskrafter måste vara ständigt rustade, etc., allt förhållanden som öva inflytande på försvarsväsendets ordnande i fred. Ett åtagande att i varje konflikt, där en angripare konstaterats, delta genom militära sanktioner måste i vida högre grad än nu utsätta oss för nödvändigheten att behöva försvara vårt land och vårt folk gentemot fientliga handlingar från andra makters sida. Särskilt framstår faran för angrepp genom fientliga luftstridskrafter såsom väsentligt ökad. För att med kraft kunna avvisa dylika företag i främsta rummet mot viktigare städer, industrianläggningar m. m. måste särskilda åtgärder vidtagas, och dessa måste vara av sådan art, att de omedelbart kunna ställa erforderliga krafter till förfogande, även om ett mera avsevärt militärt ingripande i den pågående konflikten icke i övrigt kommer att äga rum. Då en omfattande mobilisering jämte alla därmed sammanhängande djupgående åtgärder böra i ett dylikt läge i möjligaste mån undvikas, ställer uppenbarligen ovannämnda fordran särskilda krav på organisationens anordnande.

Vad i det föregående anförts, torde med full tydlighet visa svårigheten att med någon som helst sannolikhet nu bedöma huru omfattande våra försvarsanstalter för framtiden böra bliva, därest en överenskommelse enligt Genèveprotokollets principer skulle av oss biträdas. Skulle åter detta protokoll — sedan det nu en gång framlagts — icke blott i vissa detaljer utan över huvud taget avföras från dagordningen, inträder en situation i Europa, som säkerligen i ej mindre grad än förslaget mer eller mindre fullständiga antagande kunde öva ett betydande inflytande på vårt försvarspolitiska läge och följaktligen vore ägnat att ställa krav på vårt försvarsväsen, som ej för närvarande kunna i någon mån förutses. Vad som i så fall skulle träda i stället för den i protokollet föreslagna anordningen är ju alltjämt ovisst, och var och en, som vill vara uppriktig, måste erkänna att vi i den dag som är sakna varje möjlighet att därom bilda oss en på objektiva grunder stödd uppfattning. Även om man uppställer problemet så generellt, att det skulle gälla att avgöra, huruvida krigsfaran under den angivna förutsättningen bleve ökad eller minskad, vore vi ur stånd att för detsamma ge någon ens någorlunda säker lösning. Huru mycket svårare måste det icke då vara att nu mäta graden av de utsikter för en utveckling i fredlig eller annan riktning av de internationella förhållandena, som under nämnda förutsättning skulle föreligga. Skall man komma tillbaka till den gamla allianspolitiken med bibehållen möjlighet för oss att upprätthålla vår neutralitet under förutsättning att vi skaffa oss det bästa möjliga försvar, som våra ekonomiska och finansiella krafter medgiva? Eller blir manne ställningen den, att vi vid den gruppering av staterna, som inträder, måste bestämma oss för att intaga en plats inom en större grupp och då inom den, som ger oss det bästa tillfället att bidra till fredstillståndets bevarande? Allt detta låter sig icke i nuvarande stund bedömas, och följaktligen överstiger det vår förmåga att nu med någon som helst säkerhet bestämma, om och i vad mån vi kunna minska vår försvarsberedskap. Ja, kanske händelserna snart utveckla sig därhän, att det rent av blir uppenbart för alla, att vi måste upprätthålla vår försvarsberedskap, i avbidan på att den hotande ovissheten undanrödjes genom utvecklandet av ett mera förtröendefullt och fredligt sinnelag inom de särskilda staterna.

I vilket fall som helst är den nuvarande tidpunkten icke lämplig för att fatta beslut om någon mera genomgripande reducering av vårt försvarsväsen. Med genomförandet av en definitiv försvarsreform bör därför enligt vår uppfattning anstå intill dess de utrikespolitiska förutsättningarna för ett tillförlitligt bedömande av vårt försvarsproblem kunna anses föreligga.

Även möjligheten av en förändring av militärorganisationen på grundval av utvecklingen i andra länder talar för att tills vidare framgå med försiktighet i fråga om definitiva åtgärder i försvarsfrågan.

Inom vår världsdelns främsta militärmakt ha sålunda på senaste tid framkommit uppslag till reformer på det militära området, vilkas innebörd ännu icke låter sig fullt överblickas, men vilka kunna vara av särskild betydelse för

möjligheten att utan ökade personliga uppoffringar skapa ett bättre tillgodogörande av nationens alla krafter för landets försvar. Närmare underrättelser och erfarenheter härom torde böra avvaktas, innan vår försvarsfråga bringas till avgörande.

Redan på nu anförda grunder anse vi oss böra yrka på ett uppskov och följaktligen avslag å den kungl. propositionen. Än mera ofrånkomligt bliver detta på grund av propositionens bristande hänsyn till försvarsorganisationens uppgift att i största möjliga mån bidra till rikets säkerhet.

Av Sveriges försvarsväsen måste vi nämligen fordra, att det skall inom landet skapa en känsla av trygghet och utåt vara i stånd att hävda vår neutralitet och nationella självbestämmanderätt.

Det i Kungl. Maj:ts proposition framlagda förslaget till försvarsväsendets ordnande saknar de väsentligaste grundbetingelserna för att kunna skapa en krigsmakt, som är i stånd att fylla dessa uppgifter.

Erfarenheten visar, att nutidens krig förr eller senare, oberoende av utrikespolitiska och andra förutsättningar, taga nationens alla levande och materiella krafter i anspråk. För ett folkfattigt land med stort yttnehåll ter det sig än mera nödvändigt att redan vid krigets början uppsätta det största möjliga antal operativa enheter för att skapa de strategiska förutsättningarna för ett framgångsrikt försvar. Fredsorganisationen måste därför avvägas på ett sådant sätt, att den gör en erforderlig utveckling av försvarskrafterna och försvarsmedlen möjlig.

Ett principiellt krav på en svensk försvarsordning bliver därför, att hela den försvarskraft, som vårt lands vapenföra befolkning innesluter, skall kunna vid ett krig uttagas. Det i proposition nr 50 framlagda förslaget fyller icke närmelsevis detta krav. I första hand gäller detta värnpliktsbestämmelserna.

Redan i den allmänna värnpliktens begrepp, sådant det från urminnes tider fattats i vårt land, ligger den tanken att alla till krigstjänst dugliga medborgare skola så vitt möjligt deltaga i landets försvar, och så har också hittills värnplikten hos oss tillämpats. Kungl. Maj:ts förslag innebär ett fullständigt frångående av denna principiella uppfattning, i det att detsamma syftar att undantaga mer än en tredjedel av de värnpliktiga, vilkas kroppsbeskaffenhet gör dem fullt skickade att deltaga i landets försvar, från verklig fredsutbildning med vapen utan att möjliggöra deras fullständigare utbildning vid mobilisering. Dessa vapenföra avses att så gott som uteslutande användas för handräckningstjänst, för vilkens utförande dock finnes tillgång i den kategori värnpliktiga, som vi benämna »icke vapenföra». Häre ligger icke blott ett avsteg från principen om krigstjänstskyldighet för envar härför duglig utan framför allt ett högst betänkligt åsidosättande av försvarets och landets intressen. I själva verket betyder det en partiell avrustning, en nedrustning till två tredjedelar av vår nuvarande försvarskraft. Vi motsätta oss bestämt denna såväl principiellt som från försvarssynpunkt ytterst betänkliga anordning.

De av Kungl. Maj:t föreslagna anordningarna äro i övrigt av sådan natur,

att den tillgång på försvarskraft, som de till ersättningsreserven uttagna vapenföra värnpliktiga representerar, icke vare sig före eller under ett krig kan tillgodogöras krigsmakten på grund av truppförbandens fåtalighet och kaderns starka beskärning.

Vårt andra huvudkrav gäller själva *försvarsorganisationen*. För att folkets fulla värnkraft skall kunna vid behov uttagas till rikets försvar, måste organisationen äga sådan omfattning att den kan i sig upptaga hela den levande försvarskraften. Vår nuvarande försvarsorganisation är uppbyggd med hänsyn härtill. Kungl. Maj:ts föreslår nu betydande inskränkningar i denna organisation dels i form av regementsindragningar och dels genom uttunning av befälskadern i de kvarvarande förbanden.

Enligt Kungl. Maj:ts proposition föreslås till indragning följande truppförband:

Göta Livgarde i Stockholm,
 ett av livgrenadjärregementena i Linköping,
 Karlskrona grenadjärregemente i Karlskrona,
 Jönköpings regemente i Jönköping,
 Bohusläns regemente i Uddevalla,
 Västmanlands regemente i Västerås,
 Södra skånska infanteriregementet i Lund,
 Vaxholms grenadjärregemente i Vaxholm,
 Västernorrlands regemente i Sollefteå,
 Livgardet till häst i Stockholm,
 Smålands husarregemente i Eksjö,
 Skånska dragonregementet i Ystad,
 Kronprinsens husarregemente i Malmö,
 Svea artilleriregemente i Stockholm,
 Smålands artilleriregemente i Jönköping,
 Norrlands ingenjörkår i Östersund,¹
 Svea trängkår i Örebro,
 Västmanlands trängkår i Sala och
 det till Sollefteå förlagda intendenturkompaniet.

Det är alltså icke mindre än 19 av arméns nuvarande truppförband — de flesta räknande sitt ursprung flera hundra år tillbaka i tiden — som vid ett bifall till Kungl. Maj:ts förslag skulle komma att försvinna.

Särskilt hårt gå dessa indragningar ut över Stockholm, vars betydelse som huvudstad och därmed centrum för rikets styrelse medför ett oavvisligt behov av starkast möjliga militära skydd för dess många viktiga nationella institutioner. Vid sådant förhållande vore det från alla synpunkter förkastligt att förminska Stockholms garnison på sätt i propositionen föreslås. Härigenom skulle Stockholm t. ex. berövas allt artilleri, och varje samövning mellan detta och övriga vapenslag, som hittills till sådan båtnad för berörda truppförbands

¹ Personalen f. n. förlagd vid Svea och Göta ingenjörkårer.

mångsidiga militära utbildning kunnat bedrivas på de lämpliga övningsfält som stå till förfogande, skulle för framtiden omöjliggöras. Likaledes måste man bestämt avvisa propositionens förslag att beröva Sveriges rikaste provins, det för vår uthållighet i krig outhärliga Skåne, flertalet av de där förlagda regementen. Det måste nämligen anses synnerligen ändamålslost att minska regementsförläggningarna på sådana punkter, vilka såsom Stockholm och Skåne genom folktäthet och förträffliga kommunikationer särskilt väl ägna sig som centra för en snabb mobilisering. Även beträffande övriga orter i landet, som genom Kungl. Maj:ts förslag skulle berövas sina förläggningar, tala avgörande skäl för ett bibehållande av den nuvarande ordningen.

Vi motsätta oss bestämt den stympning av försvarsorganisationen, som Kungl. Maj:t sålunda föreslår. Den strider mot de förutsättningar som angivas i den kungl. propositionen, nämligen att de värnpliktigas intresse av att få fullgöra sin värnplikt så nära hemmet som möjligt bör beaktas, att det från denna synpunkt liksom i mobiliseringshänseende är en fördel om truppförbanden äro någorlunda jämnt fördelade över landet efter befolkningstätheten och att man även måste beakta de lokala intressen, som äro förknippade med vederbörande truppförbands förläggning. Kungl. Maj:ts förslag tillgodoser icke dessa synpunkter, men än allvarligare är, att de indragningar, som föreslås, skulle, om de genomfördes, äventyra våra möjligheter att för försvaret tillgodogöra oss folkets hela väpningskraft.

De truppförband, som i Kungl. Maj:ts proposition föreslås att bibehållas, kunna icke vid mobilisering i sig upptaga mer än en ringa del av den förefintliga tillgången på vapenföra värnpliktiga inom de årsklasser, som kunna avses för att ingå i fältarmén. Varje utsvällning av organisationen vid ett krigsutbrott eller under ett krig är dessutom helt utesluten. Den fåtaliga befälspersonal, som föreslås, framför allt vid infanteriet, är otillfredsställande redan för att kunna tillgodose befälsbehovet vid fredstruppförbandens uppbringande till fältstyrka. Härigenom liksom genom utbildningstidens begränsning — särskilt i fråga om minskningen av infanteriets repetitionsövningar — komma fälthärens truppförband att i kvalitativt avseende bliva lika otillfredsställande som de äro i kvantitativt.

Vid mobilisering kan sålunda icke avses någon del av den för utbildningsarbete lämpade aktiva befälskadern för att omhändertaga och öva de vapenföra värnpliktiga, vilka icke under fred bibringats för ingående i fältarmén erforderliga färdigheter. Dessa värnpliktiga bliva alltså i verkligheten för hela kriget urståndsatta att delta i landets försvar. Det torde i detta sammanhang böra påpekas, att utvecklingen i andra länder gått i en rakt motsatt riktning mot den, som propositionen nu avser att införa i vårt land.

Genom den inskränkning av krigstjänstgöringsskyldigheten och av fredsorganisationens omfattning, icke minst i fråga om den aktiva befälskadern, som föreslås, omöjliggöres därför uttagandet av folkets hela försvarskraft. En följd härav bliver, att de truppförband, som under ett krig kunna uppsättas,

icke fylla vårt lands behov av stridskrafter. Utförda beräkningar giva nämligen vid handen, att vid mobilisering icke kan uppställas en större fälthär än fyra arméfördelningar, fästningsbesättningar och depåer oräknade. Strategiska och andra förhållanden göra det, enligt de sakkunniga myndigheternas utlåtanden, icke möjligt att med en sådan styrka försvara vårt lands område. Det föreligger heller icke några utredningar, som kunna jäva denna uppfattning. Därmed anse vi det till fullo styrkt, att det i propositionen framlagda förslaget icke innebär en för vårt landområdes trygghet erforderlig krigsstyrka. Det bör i detta samband påpekas den brist, som vidlåder Kungl. Maj:ts förslag, därigenom, att det icke hänvisar till några strategiska beräkningar såsom grundval för bestämmandet av den avsedda krigsorganisationens omfattning. Häri finna vi ett bestämt hinder för att skänka det framlagda förslaget vårt stöd.

Härtill kommer emellertid, att de föreslagna engångskostnaderna icke medgiva vare sig en med hänsyn till världskrigets erfarenheter högst välbehöflig modernisering av arméns utrustning och beväpning eller för flottans vidmakt-hållande erforderlig ersättningsbyggnad. I fråga om materielanskaffningen vid armén hava sådana begränsningar vidtagits, att moderniseringarna vid infanteriet i verkligheten komma att fortskrida i ett långsammare tempo än för närvarande är fallet. Även en hel del övriga kostnader för materielanskaffning synas oss reducerade långt över det rimligas gräns.

I fråga om anslagen till flottans ersättningsbyggnad visar departementschefens framställning med full tydlighet, att materielen skulle undergå en oavbruten förminskning och försämring, därest nybyggnaden inskränkes i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag.

Såsom ytterligare skäl för uppskov må framhållas, att utredning hittills icke förebragts rörande de kostnader, som komma att uppstå dels i form av ersättning till städer, i vilka för indragning avsedda truppförband nu äro förlagda, dels i fråga om vissa viktiga organisationsdetaljer. Huruvida och i vilken omfattning nyssnämnda samhällen äro juridiskt berättigade att bekomma ersättning för de ekonomiska förluster och andra olägenheter, som otvivelaktigt komma att tillfogas dem, kan visserligen vara föremål för delade meningar, men i varje fall torde staten näppeligen kunna undgå att känna sig moraliskt förpliktad att träda hjälpande emellan. Att närmare specificera eller uppskatta de krav, som på detta sätt kunna komma att ställas på statskassan, låter sig här icke göra, men uppenbart är, att ifrågavarande ersättningar kunna komma att uppgå till avsevärda belopp. Dessa ersättningsfrågor skjutas emellertid i den k. propositionen över på framtiden.

På framtiden skjutas även de vittgående rubbningar av värnplikts- och inskrivningsväsendet samt beträffande landets militära indelning och landstomens organisation, som bliva en ofrånkomligt konsekvens av den nuvarande försvarsorganisationens sönderbrytande. Från denna synpunkt är det alldeles särskilt ödesdigert att indraga ett flertal infanteriregementen. Dessa utgöra

de militära samlingspunkterna för de olika landsdelarnas hären tilldelade värnpliktiga i fred som i krig. De äro icke blott truppförband, de äro mobiliseringens centra i de olika landsdelarna. Med djupa rötter äro de fästade i den svenska jorden. Till dessa regementen äro också hela inskrivningsväsendet och redovisningen av de värnpliktiga knutna sedan långa tider. I nära 50 år har arbetats på att skapa ett tillfredsställande inskrivningsväsende, och slutligen har ett system ernåtts, som t. o. m. under världskriget med de mest oförutsedda och växlande sätt för de värnpliktigas inkallande funktionerat väl både militärt sett och med hänsyn till de värnpliktigas intressen. En genomgripande omläggning av dessa förhållanden kräver givetvis en noggrann förberedelse och ett successivt genomförande, därest det icke på detta för hela organismens funktionerande så betydelsefulla område skall inträda oreda, förvirring och ödesdigra svagheter. De genom indragning av infanteritruppförband uppstående svårigheterna ökas genom att inskrivningsområdena skulle bliva större och inskrivningsmyndigheternas åliggande väsentligt ökas. I detta avseende saknas all utredning. Innan beslut om truppförbandsindragning fattas, bör emellertid sådan förebringas. I motsatt fall torde hela reformens förverkligande kunna välla obotlig skada för lantförsvaret i dess helhet.

Om vi alltså anse oss nödsakade att motsätta oss det framlagda förslaget med dess regementsindragningar och andra ödesdigra stympningar av den organisation, som till sina grunddrag bestått i århundraden, så vilja vi därmed ingalunda hava sagt, att vi önska ett bibehållande av det nuvarande provisoriet oförändrat. En med hänsyn till krigserfarenheterna erforderlig modernisering av detsamma synes oss fastmera nödvändig. Under de 5 år provisoriet tillämpats har av besparingsskäl en dylik modernisering icke kunnat ske. Vår krigsmakt till lands och sjöss, står i stort sett kvar på samma ståndpunkt i fråga om beväpning, utrustning och truppförbandens och sjöstyrkornas organisation, som den gjorde före världskriget. Fartygsmaterielen har dessutom i genomsnitt väsentligt försämrats, alldenstund ersättningsbyggnad icke utförts i en omfattning, som tillnärmelsevis motsvarar föråldringen. Sedan världskrigets utbrott har samtidigt utvecklingen på det militära området gått oerhördt framåt. Vi äro därför fullt förvissade om vikten av att behövliga moderniseringar såväl av beväpning och utrustning som även inom själva truppförbandens och sjöstyrkornas organisation snarast komma till stånd. De kostnader, som detta skulle medföra, äro ingalunda bortkastade. Genom den förstärkning, som under provisorietiden vinnes, minskas kostnaderna för en framtida, definitiv organisation, vilken enligt en allmänt delad uppfattning måste utformas under hänsynstagande till världskrigets erfarenheter. Målet för våra strävanden blir alltså innerst att förbereda och underlätta det slutliga genomförandet av en ny organisation.

Då vi alltså kräva ett uppskov med försvarsfrågans slutliga avgörande men dock vilja vidtaga avsevärda förbättringar i den nuvarande organisationen, synes det oss, att en dylik ståndpunkt borde kunna desto lättare godtagas,

som i Kungl. Maj:ts förslag förutsättes, att den nya försvarsordningen icke skall i sin helhet träda i funktion förrän under budgetåret 1927—1928. Även Kungl. Maj:t avser alltså, att provisoriet skall vara gällande under de båda närmaste budgetåren. För det första av nämnda budgetår låta sig, av praktiska skäl, icke heller enligt vår mening samtliga de partiella förbättringar i provisoriet genomföra, som äro erforderliga. Men väl under ett följande år. Den tid, under vilken detta förbättrade provisorium bör fortvara, kan uppenbarligen icke nu bestämmas, men bör tydligen icke omfatta flera år än som är ovillkorligen erforderligt.

Det måste anses önskvärt, att de förbättringar, vilka vi vilja genomföra, icke ske på sådant sätt, att de nuvarande kostnaderna i nämnvärd grad överskridas. Då de anordningar, som vi finna oss böra föreslå, äro att anse såsom provisoriska och endast, med undantag för till indragning ifrågasatta beställningar, gällande en kortare tidsperiod — kanske blott några år — hava vi icke ansett oss behöva för vinnandet av de förbättringar, som vi anse ofrånkomliga och i varje fall för framtiden av ett oomtvistligt värde, utarbета någon för längre tid gällande, fullständig plan för materielanskaffning eller några förslag till organisatoriska förändringar av större räckvidd, utan hava vi inskränkt oss till att föreslå tillfälliga åtgärder av sådan natur, att de förläna våra nuvarande försvarsanstalter en större krigsberedskap och ett ökat militärt värde.

Den tankegång, som legat till grund för vår uppfattning rörande åtgärder, vilka nu böra vidtagas i fråga om försvarsväsendet, kan sammanfattas sålunda:

Den nuvarande organisationen bör tills vidare bibehållas; inom densamma böra dock förbättringar och moderniseringar snarast komma till utförande.

Av de åtgärder, som närmast böra ifrågakomma, framstår såsom den mest trängande behovet att skapa ett mera tillfredsställande och efter sina uppgifter mera anpassat luftförsvar än det nuvarande. Då vi, som förut nämnts, icke avse någon genomgripande förändring av den organisatoriska ramen, synes det oss främst vara av vikt att tillgodose materielanskaffningen. Personalbehovet förutsätta vi i första hand fyllt genom kommendering av personal ur arméns truppförband, i andra hand genom värnpliktiga. Det torde här böra framhållas, att de i statsverkspropositionen föreslagna beloppen för flygväsendet tillsammans med de av oss förutsatta anslagen bereda möjlighet för att, därest riksdagen så skulle finna lämpligt, redan nu ur organisationen utbryta luftförsvaret och självständigt organisera detsamma, även om den nya organisationens uppbyggande måste ske i ett långsammare tempo än som eljest kan vara avsett.

Såsom av det följande framgår, finna vi det också nödvändigt att öka artilleriets tillgång på markstridsmedel mot luftanfall.

Ett annat behov, som under de gångna åren icke blivit i på långt när tillräcklig grad tillgodosett, men vars tillgodoseende ej utan våda kan längre

undanskjutas, är anskaffning av modern beväpning och materiel för truppförbanden. Då det emellertid icke synes oss möjligt att inom den ekonomiska ram, som vi förutsatt, genomföra alla de förbättringar i detta avseende, som otvivelaktigt äro väl behöfliga, hava vi nödgats inskränka oss till det, som med hänsyn till förhållandena i vårt land är i högsta grad beaktansvärt. Vi hava därför funnit oss i främsta rummet böra tillgodose behovet vid infanteriet. Såsom stöd härför få vi anföra, vad chefen för generalstaben i sitt den 30. nov. år 1923 avgivna besparingsförslag angående detta truppslags betydelse yttrar. Han säger bl. a. att »på grund av förbindelsernas beskaffenhet samt terräng- och väderleksförhållandena flera av våra sannolika krigsskådeplatser äro vida mindre lämpade för användning av artilleri, pansarvagnar och annan maskinell utrustning än vad fallet i regel var under världskriget. Särskilt gäller detta under rörliga operationer. Det är emellertid med hänsyn till våra sannolika krigsskådeplatsers natur samt till det slag av operationer, som betingas av vårt militärpolitiska läge, vi framför allt böra bestämna vår härs organisation, utrustning och taktik, och det är den överlägsenhet, vi kunna erhålla ur dess synpunkter, som utgör en av våra viktigaste förutsättningar». Han uttalar vidare önskvärdheten av att infanteriet genom förändrad organisation och beväpning erhåller större stridsvärde. »Infanteriet kommer fortfarande och kanske med större rätt än någonsin att utgöra härens huvudtruppslag.»

Vi anse oss i dessa uttalanden, liksom också i dylika av föregående generalstabschefer, äga fullt fog för att främst tillgodose behovet av förbättrad vapenutrustning för infanteriet. Detta synes oss desto mera angeläget, som redan reglementariska bestämmelser utfärdats, vilka avse en moderniserad organisation av infanteriet, vilken organisation till stor del baseras på befintligheten av en mera omfattande beväpning än den nuvarande. Anskaffandet av sådan beväpning måste därför påskyndas.

Beträffande kavalleriet finna vi det högeligen önskvärt att öka dess förmåga att fylla de uppgifter, som krävas av detta truppslag under modern krigföring, och föreslå vi därför medel för försök med pansarbilar, avsedda att ingå i kavalleriregementena.

För artilleriets vidkommande synas oss de åtgärder, som i Kungl. Maj:ts proposition n:r 20 till föregående års riksdag föreslogos beträffande organisation av ett arméartilleriregemente och ett luftvärnsartilleriregemente samt överföring av viss tung materiel till fördelningsartilleriregementena, vara av så obestridligt värde, att de snarast böra bringas i verkställighet. I fråga om organisationen torde detta under instundande budgetår ej behöva medföra några ökade utgifter.

För särskilda utbildningskurser, avseende studiet av framför allt gaskrigets natur och skydd mot gasanfall, torde medel böra anslås.

Därest de åtgärder, vi här föreslagit, vinna riksdagens bifall torde en modernisering av och inom de särskilda truppförbanden i enlighet med världskrigets erfarenheter omedelbart därefter kunna komma till utförande. De av oss upp-

tagna anslagen — tillsammans med i statsverkspropositionen förut upptagna medel för materielanskaffning — uppgå till mer än dubbla det belopp som i Kungl. Maj:ts proposition nr 50 upptagits för engångskostnader, detta i vad avser armén. En modernare utrustning och beväpning kan därigenom komma till stånd betydligt snabbare med detta än enligt Kungl. Maj:ts förslag. Härigenom vinnes en ökning av arméns stridsvärde, som är högeligen önskvärd, utan att dock några inskränkningar av organisationens allmänna omfattning behöva vidtagas.

I fråga om sättet att kunna åstadkomma sådana besparingar, att därigenom medel kunna vinnas för genomförandet av dessa förbättringar, vilja vi anföra följande.

Vi hava redan framhållit, att några inskränkningar av organisationen icke böra ifrågakomma, men därmed är ingalunda förnekadt, att vissa provisoriska besparingar på enskilda anslagsposter låta sig göra. Dessa böra helt naturligt ske så, att arméns krigsduglighet under inga omständigheter tillåtes att ytterligare nedgå.

I främsta rummet böra alla sådana byggnads- och omändringsarbeten, som icke äro av vital betydelse och alltså ej utan allvarigare vådor kunna uppskjutas, ifrågakomma till inställande. En särskild allvarlig situation kräver utomordentliga åtgärder och därvid böra de anslagsäskande myndigheternas krav, även om de äro under normala förhållanden högst beaktansvärda, tillfälligtvis skjutas åt sidan för tillgodoseendet av för arméns krigsberedskap än viktigare ändamål.

Å anslaget till expenser och tryckningskostnader synas också vissa besparingar kunna ske.

En anslagspost, som kräver högst väsentliga summor, är furageringsanslaget. Då det icke torde vara möjligt att beräkna lägre pris å en ration, synes i stället vara önskvärdt att minska antalet hästtjänstgöringsdagar. Detta torde lämpligen kunna ske genom utackordering av stamhästar i så stor utsträckning, som tjänstens behöriga upprätthållande medger. Generalstabschefen beräknar i sitt besparingsförslag att vid kavalleriet skulle under tiden mellan repetitionsövningarna kunna utackorderas sammanlagt 295 hästar. Detta antal kan utan olägenhet ökas till 400 hästar. Även vid artilleriet bör sådan utackordering kunna ske.

I fråga om den årliga värnpliktskontingentens storlek synas de beräkningar, vilka torde ligga till grund för statsverkspropositionen, vara i behov av vissa jämkningar med hänsyn till den nu rådande korta utbildningstiden. Den forcerade utbildning, som bliver en följd av denna korta övningstid, ställer stora krav på de värnpliktigas kroppsbeskaffenhet. Under hänvisning till vad som i generalstabschefens s. k. besparingsförslag i detta avseende anförts, få vi därför föreslå, att föreskrift lämnas om sådana skärpta besiktningbestämmelser vid de värnpliktigas inskrivning, som av chefen för generalstaben i sagda förslag förordas.

De besparingar, som på detta sätt torde kunna vinnas, beräkna vi till följande belopp:

1. Anslaget till byggnader och deras underhåll kan genom att låta vissa större reparations- och andra arbeten anstå, minskas med	500,000 kr.
2. Anslagen till expenser och tryckningskostnader kunna minskas med	100,000 „
3. Furageringsanslaget kan genom utackordering av omkring 400 hästar i 320 dagar minskas med	175,000 „
4. Kontingentens minskning genom skärpta besiktningbestämmelser skulle medföra en minskad kostnad av	2,600,000 „
Summa	3,375,000 kr.

Dessa medel böra komma till användning sålunda:

1. Till ökad anskaffning av flygplan och utrustning för dessa	1,000,000 kr.
2. Ökning av anslaget till flygövningar för utbildning av större antal flygmaskinsförare, spanare m. fl.	325,000 „
3. Ökad anskaffning av kulsprutor och kulsprutegevär för infanteriet	1,000,000 „
4. För försök med och anskaffning av infanteri-artilleri	150,000 „
5. För fortsatt motorisering av artilleriet	200,000 „
6. För anskaffning av luftvärnsartilleri	500,000 „
7. För försök med och anskaffning av pansarbilar	100,000 „
8. För särskilda övningar, avseende skydd mot gasanfall m. m.	100,000 „
Summa	3,375,000 kr.

Därest i något fall en annan fördelning av här upptagna medel på de särskilda anslagsposterna skulle visa sig lämplig, torde det böra överlåtas åt Kungl. Maj:t att härom fatta beslut.

Beträffande *marinen* synas i överensstämmelse med i det föregående framhållna synpunkter några inskränkningar icke böra vidtagas vare sig i fartygsmateriel och dess underhållskostnader eller i övningarna såsom de under senare åren bedrivits. Utrangering av fartyg eller överförandet av sådana till materielreserv anses nämligen med ytterst få undantag (se nedan) icke böra vidtagas utöver vad som under senare tid i mycket väsentlig omfattning redan blivit gjort. På den grund kunna besparingar för marinens del endast ernås genom minskning av personalen. En undersökning, huruvida sådan minskning är möjlig utan inskränkningar i organisationens allmänna omfattning har utvisat följande.

Den i fred tjänstgörande *stampersonalen* — sålunda den personal som är upptagen i gällande stater — är beräknad för det fartygsbestånd som jämlikt

1914 års plan skulle förefinnas vid 1919 års utgång. Detta fartygsbestånd var emellertid ej detsamma som det nu förefintliga. Dels har nämligen den för åren 1915—19 beslutade nybyggnaden ej blivit helt fullföljd, dels hava sedan år 1919 åtskilliga fartyg utrangerats utan att ersättas av nya. Detta gör, att intill dess flottans iståndsättande med stöd av en ny flottplan hunnit förverkligas, vissa inskränkningar i personkadrerna kunna utan allt för stora olägenheter vidtagas.

Vid kustfästningarna har en del av den vid utgången av år 1919 förefintliga materielen så föråldrats, att dess värde för försvaret i hög grad minskats, varjämte de år 1914 beslutade nyanläggningarna ej blivit helt utförda. Några nya försvarsanläggningar utöver de år 1919 beräknade hava ej tillkommit.

Å andra sidan ha såväl vid flottan som vid kustartilleriet vissa nya personalbehov uppstått för betjäning av flygmaterielen och av nytillkommen teknisk materiel. Det härav uppkomna personalökningsbehovet uppgår dock ej fullt till den storlek, som motsvaras av ovan angiven minskning i behovet, varför vissa reduktioner i personalkadrerna nu kunna anses möjliga att vidtaga, utan att organisationen i sin helhet därav rubbas.

Vidare må beaktas, att den nu i stat upptagna stampersonalen är beräknad med hänsyn till att densamma vid mobilisering skall i väsentlig omfattning utfyllas med reservpersonal och värnpliktiga. Med anledning härav hava vad angår officerare och civilmilitär personal sedan lång tid tillbaka reserver varit organiserade, vilkas personal i allmänhet redan i fredstid bibringas viss övning. Vad åter angår underofficererna har någon nämnvärd reserv hittills icke funnits. Underofficersreserven utgöres nämligen, till skillnad från övriga personalreserver, så gott som uteslutande av pensionerade underofficerare, vilka i krig icke äro skyldiga att tjänstgöra ombord å fartyg och på grund av sin ålder ej heller äro lämpade för dylik tjänstgöring eller, vad angår kustartilleriet, för trupptjänst. Genom organisatoriska åtgärder, i huvudsaklig överensstämmelse med de i Kungl. Maj:ts proposition föreslagna riktlinjerna, kan emellertid beräknas, att en viss underofficersreserv kommer till stånd, i krigstid användbar jämväl ombord å fartyg och, vad angår kustartilleriet, för trupptjänst.

Med den omfattning fredsövningarna för närvarande hava och beträffande vilken, med undantag av flygväsendet, icke någon utökning ifrågasättes, torde tjänsten i *fred* kunna behörigen upprätthållas av ett i förhållande till provisoriets stat reducerat antal underofficerare. En indragning av ett visst antal underofficersbeställningar torde därför utan allt för stora olägenheter kunna vidtagas under budgetåret 1926—27. Med hänsyn emellertid dels till att erfarenhet saknas i fråga om förefintliga möjligheter att över huvud taget kunna rekrytera underofficersreserven, dels till att denna reserv i varje fall endast så småningom kan rekryteras, torde emellertid indragningen böra ske med en viss försiktighet. Sålunda entledigade underofficerare torde böra överföras till övergångsstat ungefärligen på sätt i den kungl. propositionen blivit ifrågasatt.

I samband med nu omhandlade reduktion böra lämpligen 3. gradens underofficerare ersättas med flaggkorpraler samt förhållandet mellan antalet sådana och antalet underofficerare i de återstående tjänstegraderna förändras i ungefärlig överensstämmelse med Kungl. Maj:ts proposition till såväl 1924 som innevarande års riksdag. Därjämte böra för att på vissa tjänstgöringsplatser kunna ersätta förutvarande underofficerare, i den mån övergångsstatens numerär minskas, 150 korpraler av sjömanskåren upptagas såsom s. k. hög-båtsmän.

Av det ovanstående föranledd kostnadsminskning kan enligt uppgjord överlagskalkyl, vilken torde få tillhandahållas vederbörligt utskott, beräknas uppgå till *1,168,000 kronor*.

Vad angår de *värnpliktiga* bör utan några större rubbningar i organisationen antalet dylika för marinens räkning kunna något minskas, bl. a. genom tillämpning av de skärpta besiktningsbestämmelser, som ovan förutsatts för armén, samt tjänstgöringstiden därjämte, på sätt i Kungl. Maj:ts proposition föreslagits, kunna avkortas. Det bör nämligen bemärkas, att med de vakanser inom resp. officerskårer, som för närvarande förefinnas, och som under en rätt avsevärd tid framåt ej torde kunna besättas, samt med anledning av att flottans övningsanslag fått och enligt motionärernas uppfattning (med undantag för en mindre del som bestrides av kustartilleriets övningsanslag) alljämt bör vidkännas kostnaderna för det marina flygväsendets övningar, kunna övriga övningar under fredstid ej givas den omfattning, för vilken den nuvarande värnpliktskontingenten blivit beräknad. För att tillfredsställa kravet på övning och krigsberedskap bör tjänstgöringstiden för marinens värnpliktiga uppgå till en tid av omkring ett år. Den tjänstgöringstid för dessa värnpliktiga, som nu är bestämd till 225 dagar, medför i vad rör flottan den olägenheten, att inkallelse måste ske i två omgångar under ett och samma utbildningsår, varigenom ombyte av besättningar å fartygen måste i stort sett äga rum två gånger årligen. Så länge detta förhållande fortbestår, blir det från krigsberedskapssynpunkt möjligt att utan allt för stor olägenhet avkorta denna tid till 200 dagar. Vi anse oss därför under nuvarande förhållanden kunna föreslå en dylik avkortning för flottans värnpliktiga, utom för studenter och likställda, för att därigenom möjliggöra oundgängligen nödvändiga förbättringar på andra håll. För kustartilleriets värnpliktiga åter, vilka i olikhet med flottans värnpliktiga inkallas till en repetitionsövning om 35 dagar, bör en dylik avkortning ej äga rum, enär repetitionsövningen för dem då ej skulle kunna bibehållas utan att under en avsevärd del av året blottställa säkerhetstjänsten å kustfästningarna. Genom nu nämnda åtgärder har beräknats att i förhållande till provisoriets 857,297 värnpliktdagar bör kunna ernås en minskning på ungefärligen 88,000 värnpliktsdagar, medförande en besparing på omkring *196,000 kronor*.

I fråga om användandet av de sålunda inbesparade medlen (1,168,000 + 196,000) — *sammanlagt 1,364,000 kronor* — torde sedan kostnaderna för

övergångsstaten blivit frånräknade i första hand marinens luftförsvar böra tillgodoses samt därjämte anskaffas viss materiel, ägnad att i övrigt höja marinens stridsvärde. Hur motionärerna ansett besparingarna lämpligen böra till en början utnyttjas, angives här nedan.

Luftförsvaret.

Anskaffning av flygmateriel samt bomber och		
kulsprutor för flygplan	500,000 kr.	
Flottans övningsanslag för flygövningar	80,000 „	
Kustartilleriets övningsanslag för flygövningar	30,000 „	
Luftvärnsbestyckning å vissa fartyg	60,000 „	
Luftvärnsartilleri för kustfästningarna	54,000 „	
Summa	724,000 kr.	724,000 kr.

Diverse materielanskaffning.

Skolstation för utbildning i lyssnartjänst	31,000 kr.	
Sjunkminor	35,000 „	
Gasmasker och syrgasapparater	48,000 „	
Summa	114,000 kr.	114,000 kr.

Kostnaderna för övergångsstaten ha, därest avlöningen anses böra utgå efter A-ort, beräknats uppgå till omkring	490,000 kr.
Kostnaderna för <i>marinens reservpersonal</i> (ekiperingshjälp, pension och avlöning under repetitionsövningar) beräknas uppgå till	36,000 „
Summa	1,364,000 kr.

Därest i något fall en annan fördelning av här upptagna medel på de särskilda anslagsposterna skulle visa sig lämplig, torde det böra överlåtas åt Kungl. Maj:t att härom fatta beslut. I den mån kostnaderna för övergångsstaten komma att minskas, torde riksdagen givetvis böra beredas tillfälle att besluta angående användande av sålunda uppkomna besparingar.

För att minska utgifterna på det synnerligen knappt tillmätta underhållsanslaget torde slutligen vedettbåtarna nr 20 och 21 samt logementsfartyget Saga böra utrangeras, varjämte kanonbåten Rota torde kunna förläggas i materialreserv med hänsyn till det snara färdigställandet av torpedkryssarne Örnen och Jacob Bagge efter undergången reparation.

På grund av vad vi sålunda anfört, hemställa vi, att riksdagen ville

dels avslå Kungl. Maj:ts proposition nr 50 angående försvarsväsendets ordnande,

dels ock besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t snarast möjligt vidtaga de åtgärder och för riksdagen framlägga de förslag till förbättringar i nu gällande försvarsordning, vartill den av oss i denna motion gjorda utredningen kan anses föranleda.

Stockholm den 21. mars 1925.

Ernst Trygger.
Hjalmar von Sydow.
Adolf Dahl.
A. O. Frändén.

Carl Swartz.
K. von Geijer.
Ludvig Widell.

Axel Vennersten.
K. J. Gustafsson.
Joh. Nilsson.

